

Een zielzorger gaat stoppen

door Arjan Noordhoek

Krediet en vertrouwen

Geen makkelijke beslissing was het voor mij om met de Oostvaarderskliniek te gaan stoppen. Maar na 35 jaar zielzorg bij Justitie rustiger aan te gaan doen, meer tijd voor mezelf te krijgen, daarop werd door praktisch alle patiënten en collega's van de kliniek aan wie ik het vertelde gereageerd met: "gelijk heb je!". Met hun zegen durf ik het wel aan.

Maar makkelijk is het niet, want 'huisdominee' zijn is het mooiste beroep dat ik ken. Voor mij een levensroeping. Te mogen spreken over geloof als vertrouwen in jezelf en in iets dat groter is dan jezelf, met en voor mensen die vastzitten, vaak door eigen schuld, ook heel vaak door ongeluk. Ik mocht luisteren naar hun verdriet, hun hoop en hun verlangens, want dáár woont de ziel van een mens, daar gebeurt de ziel-zorg.

En zij weten tegen wie ze praten, dat er ambtsgeheim is, dankzij die dubbele aanstelling door de Staat en door de Kerk, als ambtenaar en ambtsdrager. Zo kreeg ik van patiënten én van personeel veel krediet en vertrouwen.

Hun openheid en vertrouwen naar mij toe, het blijft me ontroeren, ook nog na zoveel jaren.

Inzorg en nazorg

Ik ben een tevreden mens als ik terugkijk op die jaren van werken bij Justitie. In 1980 als protestants geestelijk verzorger begonnen in Overberg, waar de jeugd zat die ik later vaak in de gevangenissen van Breda, Rotterdam en Utrecht weer tegenkwam. Vanaf 1995 in de Meijerskliniek en de Flevo Future in Utrecht en toen mee naar Almere.

In 1988 heb ik samen met anderen de Stichting Kerken en Gevangenen mogen oprichten. Bedoeld om vrijwilligers uit diverse kerken te vinden en zo te begeleiden, dat er in elke kerkdienst in de kliniek vrijwilligers het gezicht van de kerk-in-de-stad zijn. Maar ook om burgers voor te houden dat mijn werk alleen geloofwaardig is als de samenleving en in het bijzonder de kerken daar achter staan en dit werk actief mee willen dragen.

In mijn eigen kerk, de Silo-gemeente in Utrecht, resulteerde dat in een maatjesgroep die nu 15 jaar een maandelijkse eettafel voor nazorg organiseert. In Almere is er al weer 4 jaar de Randstek Eetgroep voor verlofgangers van onze kliniek. Daar wordt, net als in Utrecht, gekookt door kerkleden. Een gelegenheid voor ontmoeting en gesprek, waar vooroordelen kunnen worden overwonnen. Samen aan tafel is een zichtbaar beeld van mensen die met elkaar durven delen en het leven vieren. Met vrijwilligers die kennis van zaken (van wat er op straat en in de tbs speelt) en een warm hart hebben.

Werken met vrijwilligers

Mijn vrijwilligers zijn de uitgestoken hand van de samenleving. Die laat niet altijd zien dat ze van goede wil is om ex-tbs-ers erbij te houden. Voor onze patiënten betekent dat: vrijwilligers laten je voelen dat je erbij blijft horen, en dat je van betekenis bent. En dat je meer bent dan het delict waarvoor je ingesloten bent. Ze hebben aandacht en geduld om jou in jouw bijzondere situatie te ondersteunen. In de handdruk, in het kopje koffie samen. Hoe ze naar je luisteren, wat ze een volgende keer nog weten van wat je ze hebt verteld: het zijn allemaal signalen dat je wel ingesloten bent, maar niet uitgesloten. En dat hoe je leven ook gelopen is, er mensen zijn die je niet afschrijven.

Het werken met vrijwilligers vraagt veel tijd, maar het gaf mij ook veel terug. Je staat niet alleen in je werk en in je bedoelingen. Die worden door de kliniek niet altijd begrepen, er is altijd wel iemand die meent dat je als dominee 'zieltjes wil winnen'. Maar voor mij was 'warmte en begrip' niet bedoeld als instemming of goedkeuring van wat er aan kwaads gebeurd is. Je leert elkaar soms zo kennen, dat je meer doet dan begrijpen. Je gaat wat voor elkaar voelen, er komt dan ruimte voor echt mee-lijden. Dat was voor mij zielzorg voor daders: vertrouwenspersoon te zijn die betrouwbaar is, en bij wie het allemaal niet in de kouwe kleren gaat zitten. Die zijn tranen kan laten zien, soms hard kan meelachen en... nooit iets hoeft op te schrijven van wat gezegd of verzwegen is.

Ontmoeten en verbinden

"Ik hoor er toch niet meer bij, dus het maakt niet uit wat ik doe", dat hoorde ik vaak door patiënten gezegd worden. Ik kon niet anders dan hen ontmoeten en hen verbinden met anderen. Ik ben dankbaar voor de ruimte die ik in de jaren van werken in 'de Oostvaarders' en van de vrijwilligers daarvoor heb gekregen.

Soms kon ik naast mijn gewone werk ook voorlichting geven (samen met patiënten op verlof) aan 'gewone' burgers. Dan klonk altijd de oproep dat het de taak van de hele samenleving is om een tbs-er te blijven zien als een mens. Die (gefinancierd door de belastingbetaler!) zijn behandeling door deskundigen heeft ondergaan en door deskundigen wordt beoordeeld op gevaar voor anderen. Wie dat meent beter te weten, deelt een extra straf uit, en voegt dus extra leed toe. In de Bijbel staan straffen en veroordeling in het licht van herstel. Ik heb mogen ervaren dat door het werkelijk ontmoeten vaak wordt afgezien van veroordeling, en dus de weg van herstel door de tbs-er kan beginnen.

Ontmoeten en verbinden zijn werkwoorden, en er is nog veel te doen.

Ik wil de collega's van de FPC Oostvaarderskliniek bedanken, maar ook de Stichting Kerken en Gevangenen voor het samenwerken en veel inspiratie wensen om te werken aan herstel, verbinding en ontmoeting!